

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»

протокол від 17 грудня 2025 р. № 8

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 201/Н1 «Агрономія»
освітньо-професійна програма «Агрономія»
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
кафедра здоров'я природи та якості харчових ресурсів

Рекомендовано на засіданні
кафедри здоров'я природи
та якості харчових ресурсів
26 листопада 2025 р.,
протокол № 10

Розробники: д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри здоров'я природи
та якості харчових ресурсів Михайло КЛЮЧЕВИЧ;
к. с.-г. н., доцент кафедри здоров'я природи та якості
харчових ресурсів Сергій ВИГЕРА;
к. с.-г. н., доцент кафедри здоров'я природи та якості
харчових ресурсів Інна МОЖАРІВСЬКА;
к. с.-г. н., провідний науковий співробітник відділу
селекції та інноваційних технологій хмелю ІСГ Полісся
НААН Олег ВЕНГЕР;
директор ТОВ "Овочевий комбінат Станишівка"
Житомирської області, роботодавець Василь ТИМОЩУК.

Житомир

2025

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОК 33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 2

УДК: 632 (073)

Програма навчальної практики і методичні рекомендації до написання звіту для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 201/Н1 «Агрономія», освітньо-професійної програми «Агрономія» / М. М. Ключевич, С. М. Вигера, І. А. Можарівська, О. В. Венгер, В. В. Тимощук Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2025. 21 с. Електронне видання (Протокол НМР № 8 від 17.12.2025).

Упорядники:

Ключевич Михайло Михайлович, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів, Житомирська політехніка.

Вигера Сергій Михайлович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів, Житомирська політехніка.

Можарівська Інна Анатоліївна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів, Житомирська політехніка.

Венгер Олег Володимирович, кандидат сільськогосподарських наук, провідний науковий співробітник відділу селекції та інноваційних технологій хмелю Інституту сільського господарства Полісся НААН.

Тимощук Василь Володимирович, директор ТОВ "Овочевий комбінат Станишівка" Житомирської області, роботодавець.

Відповідальний за випуск:

Ключевич Михайло Михайлович, доктор сільськогосподарських наук, професор завідувач кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів, Житомирська політехніка.

Рецензенти:

Стригун Олександр Олексійович, завідувач лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут захисту рослин НААН.

Штанько Ігор Павлович, завідувач відділу селекції та інноваційних технологій хмелю, кандидат сільськогосподарських наук, Інститут сільського господарства Полісся НААН.

© Ключевич М.М., 2025

© Вигера С.М., 2025

© Можарівська І.А., 2025

© Венгер О.В., 2025

© Тимощук В.В., 2025

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Загальні положення про навчальну практику	6
2. Мета та завдання навчальної практики	6
3. Програма проходження навчальної практики	9
4. Організація навчальної практики та бази її проведення	13
5. Вимоги до структури, змісту та рекомендації щодо написання звіту про проходження навчальної практики	14
6. Оформлення звіту про проходження навчальної практики	15
Додатки.....	17
Список рекомендованої літератури	18

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

ВСТУП

Навчальна практика є невід’ємною складовою фахової підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 201/Н1 «Агрономія» за освітньо-професійною програмою «Агрономія». У системі професійної освіти аграрного спрямування практика виконує роль важливого інтеграційного елементу, що поєднує теоретичні знання, сформовані під час аудиторного навчання, із реальними умовами виробничої діяльності. Саме під час проходження практики формується первинний професійний досвід, відбувається закріплення та поглиблення фахових компетентностей, необхідних майбутньому агроному для ефективного виконання виробничих завдань у сучасному агропромисловому комплексі України.

Аграрна галузь функціонує в умовах постійних викликів, зумовлених змінами клімату, трансформацією агротехнологій, інтенсифікацією землеробства, зростанням вимог до якості продукції, родючості ґрунту та екологічної безпеки. У таких умовах компетентний фахівець має володіти системним мисленням, здатністю аналізувати різноманітні виробничі ситуації, робити науково обґрунтовані висновки та приймати оптимальні рішення щодо вирощування культурних рослин. Саме тому навчальна практика спрямована не лише на ознайомлення студентів із технологіями агровиробництва, а й на формування професійної відповідальності, екологічної свідомості, уміння працювати з сучасною технікою, інформаційними системами, лабораторними методами оцінювання продукції рослинництва та показників ґрунтів.

Метою навчальної практики є формування у здобувачів первинних професійних умінь і навичок, необхідних для майбутньої діяльності в галузі агрономії; оволодіння методами польових і лабораторних досліджень; закріплення знань із ґрунтознавства, біології з основами біотехнологій рослин, землеробства, агрохімії, гербології, технічного сервісу в агрономії та інших базових дисциплін. Важливою складовою є вміння здійснювати спостереження за ростом і розвитком культурних рослин, проводити оцінку стану фітоценозів, визначати шкідливість бур'янів, обґрунтовувати вибір технологічних операцій та застосування відповідних засобів контролю.

Для ефективного виконання зазначених завдань необхідними є чітка організація практики, послідовність і логічність виконання робіт, а також фіксування результатів спостережень у звітній документації. Саме тому дана Програма навчальної практики та методичні рекомендації до написання звіту розроблена з метою забезпечення здобувачів вищої освіти зрозумілим, структурованим і науково-обґрунтованим інструментарієм для виконання практичних завдань.

Програма містить перелік необхідних видів робіт, що мають бути виконані студентами під час практики, визначає порядок організації практичних занять, вимоги до оформлення результатів, критерії оцінювання та структуру підсумкового звіту. Методичні рекомендації спрямовані на покращення якості підготовки майбутніх агрономів шляхом уніфікації підходів до проведення

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

практичних занять, підвищення наукової культури виконання польових спостережень, аналізу даних та узагальнення отриманих результатів.

Особлива увага приділяється формуванню в студентів умінь застосовувати наукові методи дослідження. Це включає визначення етапів організації експерименту, володіння методиками відбору зразків ґрунту і рослин, роботу з базовими приладами та лабораторним обладнанням, аналіз і структурування емпіричних даних, оформлення таблиць, графіків та схем. Важливим елементом є також набуття навичок критичного мислення — уміння пояснювати виявлені закономірності, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та робити науково-обґрунтовані висновки на основі отриманих результатів.

Розроблення програми навчальної практики враховує сучасні тенденції розвитку аграрного сектору, оновлення нормативно-правових документів щодо підготовки фахівців, вимоги роботодавців і стандарти вищої освіти. Значну увагу приділено компетентнісному підходу, що передбачає здатність студентів не лише відтворювати отримані знання, але й використовувати їх у реальних професійних умовах, адаптуватися до мінливих виробничих процесів, впроваджувати інноваційні технології вирощування культур.

Представлена Програма та методичні рекомендації мають стати надійною основою для якісного проходження навчальної практики, сприяти підвищенню професійного рівня здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого потенціалу, відповідального ставлення до майбутньої фахової діяльності та здатності до самостійного прийняття рішень у виробничих умовах. Використання запропонованих методичних підходів дозволить студентам оволодіти практичними навичками, що є необхідними для успішного формування професійної компетентності та подальшої роботи в аграрному секторі України.

Базами ознайомчої практики можуть бути аграрні підприємства різних форм власності та наукові установи НААН. Тривалість практики за навчальним планом — 3 кредити ЄКТС.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ПРАКТИКУ

Навчальну практику студенти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 201/Н1 «Агрономія» проходять на другому курсі другого семестру. Тривалість проходження навчальної практики 3 кредити ECTS (90 год.).

Проходять навчальну практику студенти на філіях кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів Державного університету «Житомирська політехніка» (ІСГ Полісся НААН та ФГ «Орлан»), в передових аграрних підприємствах різних форм власності, з якими попередньо укладені двосторонні договори, які взяли на себе певну організаційно-господарську та соціальну відповідальність, як бази практики студентів.

Навчальну практику проводить один із представників професорсько-викладацького складу кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів (згідно розподілу навчального навантаження Державного університету «Житомирська політехніка»).

Керівник навчальної практики від закладу вищої освіти видає студентам календарний план проходження практики.

Перед практикою викладач проводить зі студентами інструктаж із техніки безпеки, надає завдання, яке включає збір і обробки отриманої інформації в місцях проведення практики для підготовки та написання звіту та щоденника про підсумки її проходження.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОЗНАЙОМЧОЇ ПРАКТИКИ

Студенти спеціальності «Агрономія» навчальну практику проходять в польових умовах або закритому ґрунті весняно-літній період. За час проведення навчальної практики студенти мають нагоду освоїти методики, набути навичок професійної діяльності за спеціальністю. Це істотно розширює, поглиблює і закріплює теоретичні знання студентів, розвиває системне мислення в процесі нагромадження і класифікації фактичного матеріалу, пов'язує навчання з майбутньою агрономічною діяльністю, має зацікавленість до постановки і проведення польових дослідів.

Метою навчальної практики є формування у здобувачів первинних професійних умінь і навичок, необхідних для майбутньої діяльності в галузі агрономії; оволодіння методами польових і лабораторних досліджень; закріплення знань із ґрунтознавства, біології з основами біотехнологій рослин, землеробства, агрохімії, гербології, технічного сервісу в агрономії та інших базових дисциплін. Важливою складовою є вміння здійснювати спостереження

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

за ростом і розвитком культурних рослин, проводити оцінку стану фітоценозів, визначати шкідливість бур'янів, обґрунтовувати вибір технологічних операцій та застосування відповідних засобів контролю.

Практика студентів є невід'ємною складовою навчального процесу, основним завданням якої є якість практичної підготовки випускника за освітнім ступенем бакалавр. Завдання практики:

- закріплення теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення фундаментальних і фахових дисциплін, шляхом їх практичного застосування у виробничих умовах аграрних підприємств різних форм власності;
- ознайомлення з організаційно-виробничою структурою аграрного підприємства, його спеціалізацією, технологічними підрозділами, матеріально-технічним забезпеченням та системою управління виробничими процесами;
- вивчення сучасних технологій вирощування культурних рослин, зокрема технологічних карт, схем сівозмін, способів обробітку ґрунту, систем удобрення, особливостей сівби, догляду за посівами та збору врожаю;
- оволодіння методами фенологічних і польових спостережень, включаючи оцінку росту та розвитку рослин, стану агрофітоценозів, рівня забур'яненості, ураження збудниками хвороб та заселеності шкідниками;
- формування навичок відбору, обліку та аналізу агрономічної інформації, зокрема даних щодо ґрунтової родючості, агрометеорологічних показників, урожайності та ефективності технологічних заходів;
- вивчення системи захисту рослин, включаючи діагностику шкідливих організмів, оцінювання фітосанітарного стану посівів, обґрунтування вибору засобів захисту та технологій їх застосування;
- ознайомлення з сучасними методами агрохімічного, ґрунтового та фітопатологічного аналізу, а також із застосуванням інструментальних і лабораторних методів контролю якості продукції рослинництва;
- набуття практичного досвіду роботи з агрономічною документацією: журналами польових робіт, актами обстеження посівів, технологічними та виробничими звітами, картами полів;
- формування базових професійних компетентностей бакалавра-агронома, зокрема критичного мислення, уміння приймати технологічні рішення, аналізувати виробничі ситуації та пропонувати шляхи їх оптимізації;
- розвиток навичок самостійної роботи, відповідальності, дотримання вимог охорони праці, техніки безпеки, виробничої й екологічної дисципліни у процесі виконання практичних завдань;
- підготовка до написання звіту з навчальної практики, включаючи систематизацію зібраних матеріалів, виконання необхідних розрахунків, оформлення ілюстративних матеріалів, узагальнення результатів та формування обґрунтованих висновків.

Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія» у процесі проходження навчальної практики мають

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

володіти наступними компетентностями:

Загальними:

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Спеціальними (фаховими, предметними):

СК 1. Здатність використовувати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плодівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин).

СК 3. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних із вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин.

СК 5. Здатність оцінювати, інтерпретувати й синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у галузях сільськогосподарського виробництва.

Проходження навчальної практики надає можливість здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201/Н1 «Агрономія» набутти наступних програмних результатів навчання:

РН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

РН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії.

РН 6. Демонструвати знання й розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії.

РН 7. Демонструвати знання і розуміння принципів фізіологічних процесів рослин в обсязі, необхідному для освоєння фундаментальних та професійних дисциплін.

РН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

РН 16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи.

Календарний план складається керівником практики студента від університету.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

3. ПРОГРАМА ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Зміст навчальної практики визначається освітньо-професійною програмою 201/Н1 «Агрономія», навчальним планом підготовки студента та відповідає нормативно-правовим документам України щодо практики студентів.

Тематичний план навчальної практики

№ з/п	Зміст практики / місце проведення	Години / кредити
1	Ознайомлення з базами практик і календарним планом її проходження. Проходження інструктажу з техніки безпеки. Навчальна екскурсія дослідними ділянками на базі ІСГ Полісся НААН (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка».	6/0,2
2	<u>Фізіологія рослин.</u> Провести спостереження за ростовими процесами рослин у різних умовах освітлення та вологості. Оцінити вплив мінерального живлення на ріст та розвиток рослин. <u>Біологія з основами біотехнологій рослин.</u> Будова та функції клітини рослин, провести мікроскопічні дослідження. Вивчити особливості розмноження та індивідуального розвитку рослин. Провести аналіз морфологічних ознак культурних рослин. Основи біотехнологічних процесів: культура клітин і тканин, стерильні умови, живильні середовища. Класифікація, основні блоки культурних рослин (польові, овочеві, плодові) <u>Агрометеорологія.</u> Провести спостереження за погодними умовами: температура, вологість, опади, вітер. Проаналізувати вплив метеорологічних факторів на стан культурних рослин на дослідному полі. Оцінити ризики виникнення несприятливих явищ (посуха, заморозки, сильні зливи). <i>ІСГ Полісся НААН (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка», агропідприємства.</i>	12/0,4
3	<u>Грунтознавство з основами геології.</u> Ознайомлення з геологічною будовою території практики. Визначити основні типи гірських порід, їхній вік, умови формування та поширення. Відбір зразків ґрунтів і порід. Провести правильний відбір монолітів ґрунту та зразків	12/0,4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019 Екземпляр № 1	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025 Арк 21 / 15
	материнських порід для подальших лабораторних досліджень. Опис ґрунтового профілю. Закласти ґрунтовий розріз, провести морфологічний опис горизонтів: колір, структура, щільність, вологість, включення, межі горизонтів. Визначення механічного складу ґрунту польовими методами. Виконати аналіз за допомогою методу «стрічки» та визначити текстуру ґрунтів. Дослідження ґрунотворних процесів. Встановити основні процеси (дерновий, опідзолення, оглеєння, солонцюватість тощо) та оцінити їх прояв у ґрунтовому профілі. Геоморфологічний опис місцевості. Охарактеризувати рельєф, схили, форми поверхні та їхній вплив на ґрунотвірні процеси. Оцінка родючості ґрунтів. Визначити тип ґрунту та зробити попередню оцінку його агровиробничої цінності. <i>ІСГ Полісся НААН (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка», агропідприємства.</i>	
4	<u>Агрохімія.</u> Відбір зразків ґрунту (провести відбір зразків ґрунту за встановленими методиками для подальшого лабораторного аналізу). Аналіз агрохімічних показників ґрунту (визначити вміст гумусу, рН ґрунтового розчину, забезпеченість азотом, фосфором і калієм). Дослідження властивостей мінеральних добрив (ознайомитися з основними видами добрив, провести визначення їх якості, гранулометричного складу та основної поживної речовини). Розрахунок норм внесення добрив (на основі результатів аналізів ґрунту виконати розрахунки норм мінеральних і органічних добрив під основні сільськогосподарські культури). Ознайомлення з технологіями удобрення (вивчити способи, строки та технічні засоби внесення добрив у виробничих умовах). Оцінка ефективності удобрення (провести спостереження за ростом і розвитком рослин залежно від	12/0,4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

	системи удобрення та зробити висновки щодо ефективності застосованих добрив). <i>ІСГ Полісся НААН, СФГ «Орлан» (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка»), інші агропідприємства.</i>	
5	<u>Землеробство.</u> Вивчити систему обробітку ґрунту за впроваджених технологій вирощування культурних рослин на полях господарства: зібрати інформацію про застосовані технології основного, передпосівного та післяпосівного обробітку. Ознайомитися з системою сівозмін: визначити тип сівозміни, розміщення культур, оцінити відповідність принципам раціонального землеробства. Дослідити технології вирощування основних культур: проаналізувати вибір сортів, строки і способи сівби, густоту стояння, норми висіву та догляд за посівами. Оцінити протиерозійні заходи: визначити, які способи попередження ерозії застосовуються у господарстві (агротехнічні, лісомеліоративні, організаційні). Вивчити систему захисту рослин: зібрати інформацію про використані механічні, хімічні та біологічні заходи контролю шкідників і хвороб. <i>ІСГ Полісся НААН, СФГ «Орлан» (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка»), інші агропідприємства.</i>	24/0,8
6	<u>Гербологія.</u> Визначення бур'янів у польових умовах (провести збір та ідентифікацію основних видів бур'янів у посівах основних сільськогосподарських культур, визначити їх біологічні групи та шкодочинність). Оцінка забур'яненості посівів (виконати облік кількісного та якісного складу бур'янів на дослідних ділянках, провести аналіз рівня забур'яненості за методикою квадратів або маршрутного обстеження). Вивчення біології та морфології бур'янів (охарактеризувати життєві форми, періоди розвитку, способи розмноження та поширення найбільш поширених бур'янів у регіоні).	12/0,4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15
	Дослідження ефективності заходів контролю (ознайомитися з механічними, агротехнічними та хімічними методами захисту; оцінити стан посівів після застосування заходів контролю бур'янів). Проведення фенологічних спостережень (здійснити спостереження за динамікою росту та розвитку бур'янів упродовж періоду практики; зафіксувати особливості появи сходів та формування генеративних органів). Оформлення гербарію бур'янів (зібрати, висушити й правильно оформити гербарні зразки найпоширеніших та найпроблемніших бур'янів). <i>ІСГ Полісся НААН, СФГ «Орлан» (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка»), інші агропідприємства.</i>	
7	<u>Технічний сервіс в агрономії.</u> Машинно-тракторний парк (провести огляд основних видів техніки, визначити їх технічний стан та умови зберігання). Вивчення будови та роботи агрегатів (розібрати й охарактеризувати конструкцію ґрунтообробних, посівних та збиральних машин; визначити ключові вузли та принципи їх роботи). Технічне обслуговування сільськогосподарської техніки (виконати регламентні операції ТО-1 та ТО-2 на вибраній машині (мащення, перевірка кріплень, діагностика робочих органів). Діагностика технічного стану (провести практичні вимірювання (тиск, частота обертів, знос деталей) та оформити результати у вигляді таблиць). Налаштування та калібрування робочих органів (здійснити налаштування сівалки, культиватора або обприскувача для конкретних умов (норма висіву, глибина обробітку, норма внесення ЗЗР)). <i>ІСГ Полісся НААН, СФГ «Орлан» (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка»), інші агропідприємства.</i>	12/0,4
Всього		90/3

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

4. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ТА БАЗИ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Для проведення навчальної практики наказом по університету призначається керівник практики, до обов'язків якого входять:

- перед початком практики контролює підготовленість баз практики, наявність належних умов праці і побуту;
- здійснює контроль і спостереження за процесом професійного становлення як суб'єкта діяльності в ході всієї практики;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідної документації (програму, методичні рекомендації тощо);
- проводить навчальну практику згідно графіка;
- надає студентам необхідні консультації з питань навчальної практики та формування звіту;
- бере участь у роботі комісії з проведення захисту звітів з практики студентів згідно навчального навантаження;
- організовує проведення конференцій, круглих столів за підсумками проведення практик.

Керівник практики від університету несе особисту відповідальність за проведення практики.

За період навчальної практики студенти проводять необхідні фенологічні спостереження за агрометеорологічними, ґрунтовими умовами; ростом і розвитком культурних рослин, бур'янів; технологічними елементами їх вирощування культурних рослин, тощо.

Бази проведення ознайомчої практики

Проведення навчальної практики забезпечується НПП випускової кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська полвтехніка». Основним місцем проведення практичних занять є навчально-дослідні та колекційні ділянки ІСГ Полісся НААН і СФГ «Орлан» (філії кафедри здоров'я природи та якості харчових ресурсів ДУ «Житомирська політехніка»), а також наукові установи та аграрні підприємства, з якими заключено договори про співробітництво:

- Інституту захисту рослин НААН України;
- Державна установа «Житомирська обласна фітосанітарна лабораторія».
- Головне управління Держпродспоживслужби в Житомирській області;
- Селянського (фермерського) господарства «Едельвейс»;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

- СФГ «Злагода»;
- ТОВ «Данилевич»;
- ТОВ «Брусвяна»;
- ТОВ «Овочевий комбінат Станишівка»;
- ТОВ «Горіх Полісся»;
- Асоціація хмелярів України;
- ТОВ «Агроінвест контакт»;
- ТОВ «Дрон Агро Полісся» та інші.

5. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Загальною формою звітності студента з навчальної практики є **звіт**. Звіт оцінюється керівником практики від університету. Звіт повинен містити відомості про виконання студентом усіх пунктів програми практики і оформляється відповідно до вимог.

Звіт із навчальної практики повинен бути написаний за планом:

План

Вступ	стор. 1
1. Загальна характеристика агропідприємства (накозової установи), у якому (якій) проходила навчальна практика	
2. Види культур в агропідприємстві (назва агропідприємства/ установи), особливості їх росту, розвитку та вплив на них агрометеорологічних факторів.....	
3. Характеристика ґрунтів на території агропідприємства (назва агропідприємства/ установи), їх механічний склад, показники родючості.....	
4. Системи обробітку ґрунту, сівозмін, удобрення культурних рослин в агропідприємстві (назва агропідприємства/ установи).....	
5. Бур'яни в посівах культурних рослин та заходи їх контроль в агропідприємстві (назва агропідприємства/ установи).....	
6. Технічний сервіс в агрономії: машинно-тракторний парк агропідприємства (основні види техніки, у т. ч. сільськогосподарської, визначити їх технічний стан, налаштування та умови зберігання).....	
Висновки	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

Звіт повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми ознайомчої практики.

Вступ – початковий елемент звіту. Повинен містити чітке введення до основних розділів. Коротко викласти основні напрямки та завдання агровиробництва, роль агронома, як фахівця.

2. Висвітлити загальну характеристику агропідприємства.

3. Описати види культур в агропідприємстві, особливості їх росту, розвитку та вплив на них агрометеорологічних факторів, проведені спостереження за погодними умовами: температурою вологістю, опадами, вітром.

4. Охарактеризувати заходи, способи і системи обробітку ґрунту під культури польових сівозмін; типи та види сівозмін; елементи технологій вирощування культурних рослин.

5. Вказати визначені бур'яни у польових умовах оцінку забур'яненості посівів, ефективність заходів контролю бур'янів.

6. Описати машинно-тракторний парк агропідприємства, наявну сільськогосподарську техніку, її технічне обслуговування діагностику та налаштування.

У **висновках** вказати назву та місцезнаходження агропідприємства (установи), у якому проходили навчальну практику; тезисно вказати суть навчання на практиці по кожному пункту змісту практики.

6. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Звіт виконується українською мовою на одному боці аркуша білого паперу. Формат аркушів – А4 (210 x 297 мм). Під час написання залишити поля: ліворуч від тексту 25–30 мм, праворуч – 10–15 мм, зверху і знизу – 20 мм. Рекомендовані параметри друку: шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1,5. Висота літер і цифр (у індексах, формулах, підписах діаграм, рисунків та ін.) не повинна бути меншою ніж 1,8 мм.

Помилки, описки допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою та нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагмента малюнка) машинописним способом або від руки. Виправлення повинне бути чорного кольору. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Звіт слід брошурувати і підписати, вказавши дату подання на кафедру для реєстрації і перевірки.

Матеріали практики здаються на випускню кафедру у день завершення практики.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

Після перевірки викладачем звіт повертається студенту, який згідно зауважень вносить зміни і доповнення.

Захист звіту за результатами навчальної практики здійснюється відповідальним викладачем згідно наказу.

Атестація студентів за результатами практики проводиться в останній день її проходження, або в університеті. Оцінка за ознайомчу практику вноситься у екзаменаційну відомість та залікову книжку студента.

Форма контролю знань за результатами практики визначається навчальним планом і враховується стипендіальною комісією при визначенні розмірів стипендії на рівні з оцінками за теоретичне навчання.

Студенту, який частково або повністю не виконав програму навчальної практики з поважних причин, термін її виконання може бути перенесений на інший період із збереженням стипендії.

Студент, який не виконав програму навчальної практики і не атестований за її результатами комісією, відраховується з числа студентів Державного університету «Житомирська політехніка».

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульної сторінки звіту про проходження навчальної практики

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

**ФАКУЛЬТЕТ ГІРНИЧОЇ СПРАВИ, ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ТА БУДІВНИЦТВА**

КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я ПРИРОДИ ТА ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ РЕСУРСІВ

ЗВІТ

з навчальної практики

здобувача вищої освіти

(прізвище, ім'я, по батькові)

Термін проходження практики

з _____ 20__ року до _____ 20__ року

Студента 1 курсу, групи АГР-_____

Спеціальність 201/Н1 «Агрономія»

Кількість балів____ Оцінка ECTS_____

Національна шкала _____

Перевірили: _____

Житомир – 20__ рік

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Каленська С.М., Дмитришак М.Я., Мокрієнко В.А. та ін. Рослинництво з основами кормовиробництва та агрометеорології: підручник. Київ: Прінтеко, 2023. Ч. 1. 610 с.
2. Ключевич М. М., Данилко Р. С. Тропанові та піролізидинові алкалоїди у лікарській рослинній сировині. Таврійський науковий вісник. 2024. № 136, том 1. С. 172-177. Дідора В. Г., Ключевич М. М. Технічні культури : підручник. Вид. 2-е, доповнене. Житомир : Поліський нац. університет, 2024. 462 с.
3. Вигера С. М., Ключевич М. М., Ковальчук Р. Л. Обґрунтування новітньої методології забезпечення здоров'я фітоценозів. Moderní aspekty vědy: XLVII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024. P. 166–175.
4. Вигера С., Ключевич М., Ковальчук Р. Методологія освітніх програм школи філософії їжі та природокористування: навч.-метод. посібник / за наук. редакцією С. Вигери. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 137 с.
5. Didora, V., Kliuchevych, M., Cingiene, R., Stoliar, S., & Derebon, I. (2024). Restoration of soil fertility and improvement of phytosanitary condition of soil in short rotation of crops in Polissia of Ukraine. Scientific Horizons, 27(4), 98-106.
6. Мельник А. В., Троценко В. І. Рослинництво з основами технології переробки : практикум. К.: Університетська книга, 2023. 384 с.
7. Varietal features of elements of organic soybean cultivation technology / V. Didora, L. Romantschuk, M. Kliuchevych, P. Vyshnivskiy, N. Matviichuk. Scientific Horizons, 2022, Vol. 25, No. 12. 2022. P. 60–68.
8. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Нові технології вирощування польових культур: підручник. Львів: НВФ «Українські технології». 2020. 806 с.
9. Жатов О. Г., Каленська С. М., Мельник А. В. Технічні культури : навчальний посібник. К.: Універсальна книга, 2023. 359 с.
10. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Нові технології вирощування польових культур: підручник. Львів: НВФ «Українські технології». 2020. 806 с.
11. Каленська С.М., Дмитришак М.Я., Мокрієнко В.А. та ін. Рослинництво з основами кормовиробництва та агрометеорології: підручник. Київ: Прінтеко, 2023. Ч. 1. 610 с.
12. Інтегрований захист рослин: навч. посіб. / Писаренко В.М., Піщаленко М.А., Поспелова Г.Д., Горб О.О., Коваленко Н.П., Шерстюк О.Л. Полтава, 2020. 245 с.
13. Kliuchevych M., Stoliar S. Fundamentals of innovative research methodology with fundamentals of intellectual property. Moderní aspekty vědy : XV. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. P. 420–434.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12- 05.02/2/201/Н1.00.2/Б/ ОКЗ3-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

14. Polovyi V.M., Yashchenko L.A. Optimization of growing conditions for winter wheat on sod-podzolis soil by the fertilization and melioration in Western Polissia of Ukraine/Achievements of Ukraine and the EU in ecology, biology, chemistry, geography and agricultural sciences. Riga, Latvia: "Baltija Publishing" 2021. P. 90-108.

Допоміжна література

1. Система точного землеробства: підручник /Л. В. Аніскевич, Д. Г. Войтюк, Ф. М. Захарін, С. О. Пономаренко; за ред. Л. В. Аніскевича. К. : НУБіП України, 2018. 566 с.

2. Спосіб приготування субстрату для вигонки цибулі на перо / Ю

3. Довідник із захисту рослин /Л.І. Бублик, Г.І. Васечко, В.П. Васильєв та ін. За ред. М.П. Лісового, К.: Урожай, 1999. – 744с.

4. Рослинництво [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Базалій, О. І. Зінченко, Ю. О. Лавриненко. - Херсон : Грінь Д. С., 2015. - 520 с.

5. Рожков А.О., Огурцов Є.М. Рослинництво: підручник. Харків: ФОВ «ТПГ», 2019. 382 с.

6. Журнали: Пропозиція, Агроном, Зерно, Цукрові буряки, Карантин і захист рослин, Новини захисту рослин, Вісник аграрної науки, Агрокомпас.

7. Спосіб посадки саджанців магнолії у ґрунт : пат. 145795 Україна, МПК А01G 22/60(2018.01); заявл. 19.06.2020, опубл. 06.01.2021, Бюл. № 1.

8. Спосіб моніторингу ентомобіоти на поверхні ґрунту : пат. 144558 Україна, МПК (2020.01), А01М 1/00, А01М 5/00, А01GM 13/00, А01G 13/02 (2006.01); заявл. 27.04.2020, опубл. 12.10.2020, Бюл. № 19.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний портал Верховної ради URL: <http://rada.gov.ua>

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний сайт. URL: <https://minagro.gov.ua>

3. Ілам Ясна. Соціальні мережі для науковців [Електронний ресурс] / Ілам Ясна. – Режим доступу: <http://studway.com.ua/socmerezhi-dlya-naukovciv/>

4. Сайт аграрного сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agro.ua.net>

5. Виробництво основних сільськогосподарських культур в Україні. Сайт Державного департаменту статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Виробництво основних сільськогосподарських культур у світі. Food and agriculture organization of the United Nations. FAO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faostat.fao.org/site/636/default.aspx#ancor>.

М

К

Л

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРЬСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12-05.02/201/Н1.00.2/ Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 21

ДЛЯ НОТАТОК

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for handwriting practice or general writing. There are no margins, text, or other markings on the page.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019	Ф-23.12-05.02/2/201/Н1.00.2/ Б/ ОК33-2025
	Екземпляр № 1	Арк 21 / 21

КЛЮЧЕВИЧ Михайло Михайлович
ВИГЕРА Сергій Михайлович
МОЖАРІВСЬКА Інна Анатоліївна
ВЕНГЕР Олег Володимирович
ТИМОЩУК Василь Володимирович

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 201/Н1 «Агрономія»
освітньо-професійна програма «Агрономія»
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
кафедра здоров'я природи та якості харчових ресурсів

Електронне видання. Формат 30*42 / 4.
Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. акр. 1,0. Обл. вид. арк. 1,37.

Державний університет «Житомирська політехніка»
10005, Житомир, вул. Чуднівська, 103 <https://ztu.edu.ua/>